

BYNATUR – BYFORSKNING UDEN GRÆNSER

Noter fra en konference på Arkitektskolen i Århus 1. marts 2012

Anne Galmar

I det tidlige forår var Arkitektskolen i Århus (AAA) vært for konferencen *ByNatur – Byforskning uden grænser*. Formålet var at 'skabe dialog og udveksling mellem praktikere og forskere' omkring 'grænsen mellem natur og by'. Konferencen var organiseret af Dansk Byplanlaboratorium samt Center for Strategisk Byforskning (etableret 2004), som består af forskere fra Aalborg Universitet; Arkitektskolen Aarhus; Institut for Geografi og Geologi, KU samt Skov & Landskab, KU. Af dagens oplægsholdere var fire ud af seks fra AAA, mens en var fra Århus Universitet, og en var fra tegnestuepraksis/Københavns Universitet.

Forskningsleder ved AAA, Niels Albertsen åbnede dagen med en række citater, bl.a.: 'Vi har altså meget lidt natur i Danmark, det meste er kulturlandskaber: skove, enge, marsklandskaber, alt er præget af menneskers behandling på en eller anden måde. Vi har selvfølgelig naturlige elementer i byen, vand, luft, blæst, græs, træer og landskaber af en eller anden art'. Citatet – som er fra en mailkorrespondance om arrangementet mellem NA og Annemarie Lund – var for NA et eksempel på en af de tydelige positioner i diskussionen om naturbegrebet – hvor intentionen med dagen var at præsentere flere mulige positioner.

Og det gjorde første oplægsholder, docent Hans Fink fra Århus Universitet i dagens skarpeste oplæg. Ledsaget af en fin lille tegneserie, som blev til undervejs, opridsede han i alt 7 positioner i diskussionen: 1., ovenstående naturforståelse, hvor naturen ses som 'det uberørte' – og hvor der måske slet ikke er mere natur tilbage i *verden/landet*, 2. natur versus dyrkning, 3. natur versus by, 4. natur som det organiske versus det uorganiske – en position, der flytter grænsen mellem natur og ikke-natur ind i byen og samtidig *gør natur* til reklamebranchens yndlingsord. Andre positioner trækker grænsen anderledes, knapt så meget som en fysisk skelnen, men som en betydningsmæssig lige så skarp linje: 5. hvor natur ses som det fysiske versus det mentale – i tegneserien anskueliggjort som 'natur er fra halsen og ned', eller som det jordiske versus det åndelige, mens den sidste position 7. er holismen, hvor al tings væren og væsen forstås som natur.

Hans Finks konklusion var, at naturbegrebet er en ikke-konkret, metafysisk størrelse, og at vi derfor ikke længere skal (mis)bruge ordet natur i diskussionen, men derimod tale om det konkrete i den type landskab eller det sted, diskussionen drejer sig om – som en udfordring til dagens øvrige oplægsholdere –

og til den aktuelle diskussion.

Udfordringen blev til dels grebet af lektor Boris Brormand Jensen og lektor Tom Nielsen (AAA), som introducerede et projektforslag fra studieenheden *Studio Urban Nature*, hvor en gruppe arkitektstuderende har undersøgt, hvordan man i 'den østjyske millionby' har mulighed for at koble byudviklingen med hensynet til natur, forstået som flora, fauna og landskabelige værdier. 'Den østjyske millionby' er et område i Østjylland fra Randers i nord til Haderslev i syd, som i offentlig planlægning forventes at udvikle sig til en metropolregion. Området rummer 17 kommuner, de fleste langs motorvej E45, og med i alt 1,24 mio. indbyggere. Som en kommentar til den foreliggende strategiplan, som kun overordnet beskæftiger sig med 'at beskytte særlige natur- og landskabsværdier', har de studerende set på alternative byudviklingsmodeller. Studieprojekterne var udstillet i foyeren, og særligt en række projekter var interessante. De opererer i eksisterende forstadsområder, hvor flora-faunapassagerne kobles med den menneskelige infrastruktur – og dermed skaber tilgængelighed fra byen til landskabet.

Derefter illustrerede adjunkt Stefan Darlan Boris og forskningsadjunkt Thomas Juel Clemmensen (AAA) til fulde, hvordan natur-

begrebet er metafysisk. Næmlich i deres præsentation af forskningsgrundlaget for et studieprojekt på samme studieenhed omkring genetableringen af Kolindsund som Danmarks største ferskvandssø. Med inspiration fra Günter Vogt og i en række smukke illustrationer var oplægget en nærmest diset præsentation med udsagn som 'natur har været et horisontalt anliggende, men vi undersøger en vertikalitet', uden nogen tydelig konklusion.

Ph.d.-studerende Martin Odgaard (AAA) tog til gengæld meget konkret fat i udfordringen om at øge biodiversiteten sammen med byudvikling. Som landskabsarkitekt opfordrer han os til at tage fat i biologerne og økologerne, som har den faktuelle viden om biodiversitet. Under overskriften 'lidt har også ret' præsenterede han først nogle vigtige grunde til at arbejde med biodiversitet: at stoppe 'den 6. masseuddød' af arter (forstået som tab af naturområder og arter i et omfang, så jorden mister 3/4 af sine arter i løbet af en geologisk set kort periode), at stoppe tilbagegangen af arter og endelig at skabe variation og oplevelser for den menneskelige art. Derefter viste han bl.a. projektet *ARC Wildlife Crossing* af HNTB og Michael Van Valkenburgh & Associates, som er en flora-fauna-passage udformet som en bred bro (over 2 gange så bred

som motorvejen, den krydser!). De lokale habitater/habitatpotentialer er lokaliseret og kortlagt og dernæst tolket til en række brede *landskabsstriber*, som trækkes hen over motorvejen. Et eksempel på at et 'mindre' regionalt indgreb kan have en regional konsekvens.

Ph.d.-studerende og kunstner Marie Markman (AAA) går også konkret til værks, når hun 'laver landskaber'. Med Camilla Berners *Black Box*-projekt som reference (kort fortalt en slags 'pop-up have' på Krøyers Plads, hvor Camilla Berner gennem et halvt år dyrkede og plejede den forladte grund og dermed skabte en have ud af de eksisterende vækster og materialer), var Marie Markman i gang med at planlægge et studieprojekt, hvor tanken var at opdyrke en spiselig midderrabat ud for AAA på Nørreport i Århus.

Stig Lennart Andersson (SLA/Københavns Universitet) fortalte om, hvordan tegnestuens projekter har været med til at påvirke diskussionen omkring, hvad og hvordan man laver landskab i byen. Fra erfaringerne på Frederiksberg, hvor man for otte år siden mente, at 'fyrretræer ikke hører til i byen', til tegnestuens seneste projekter, hvor natur (som den ser ud i SLA's optik) bruges i bl.a. Greve til at skabe fortætning i forstaden

og i Fredericia C, som ifølge SLA er 'en form for skabelsesproces'.

Den tydeligste fællesnævner for alle oplægsholderne var – med Hans Finks ord – at de alle var 'for det gode' og på forskellig vis insisterede på at nedbryde grænserne mellem by og natur (eller hvad vi nu skal kalde det). Det ses typisk ved at man introducerer organiske indgreb i byens sprækker – fra planer om i 1:1 at dyrke grøntsager i midderrabatens jord til på planlægningsniveau at operere med flora- og faunapassager som et autonomt system og fuldgældigt planlæggerværktøj. Samtidig illustrerede oplæggene også, at begrebet *ByNatur* er mindst ligeså metafysisk som naturbegrebet, og at hver enkelt kan lægge sin egen tolkning ned i begrebet. At det så alligevel lykkedes oplægsholderne at være så relativt enige skyldes nok, at de alle – i forhold til at håndtere naturbegrebet – placerede sig i Finks kategori 4, hvor natur defineres som det organiske versus det uorganiske.

Og hvis det er diskussionens tema – grænsen og den mulige sammenfletning af det organiske og uorganiske – så er det måske de ord vi skal bruge i den fortsatte debat?

Anne Galmar, *landskabsarkitekt mdl*